turde gjøre dem efter, nemlig at snappe Brødet bort lige for Næsen af disse glubske Bæster. Bjørnen paa Bagbenene følger det brødydende Publicums Opfordring: at »faire le beau«; sommetider lægger den sig ogsaa paa Ryggen, med alle Fire i Veiret, men altid viser den stor Færdighed i at snappe det Tilkastede. — Et andet Dyr, der morede mig meget, var en Fugl, kaldet Secretairen, som formodentlig har havt det Uheld, at brække sit Been. Man har stukket Stumpen i et Rør; men det særegne ved den er, at den, uagtet dette Uheld og uagtet næsten alle Beboerne af Jardin des Plantes vise ringe Lyst til Motion, uden at standse vedblev at skyde en utrolig Fart frem og tilbage, just som om den skulde prøve sit Træbeen, eller vilde vise Folk, hvor let den kan løbe paa det. — Den er ligeledes afbildet, med sine Huusfæller.

F.

Kirken i Vinf og dens gamle Steenbilleder.

(Af Adjunct J. Helms i Ribe.)

Der er vistnok kun faa Landsbykirker i Jylland, der af omtrentligt ydre Udseende tør ansees for mere almindelig bekjendte, end Kirken i Vinf (udtales Viv). Beliggende ganske tæt ved den stærkt befærdede Landevei imellem Kolding og Veile, meget nær ved det almindelige Bedested imellem disse tvende Byer, har den tillige i sit ret zirlige, lille, med Bly beklædte Træspir over den vestlige Ende, et Særkjende, der sikkrer den imod at blive forvexlet med enhver af Omegnens øvrige Kirkebygninger. Skjøndt mange af disse ere meget større og forsynede med ret anseelige Taarnbygninger, er der dog neppe nogen af dem, der i en vid Omkreds spiller en større Rolle i Landskabet, end denne lille Kirke, der ikke blot har faaet sin Plads oppe paa et betydeligt, udbredt Høidedrag, men som desuden særskilt er bleven anlagt paa en temmelig steilt opadgaaende, lille Banke, til hvis Tilblivelse Menneskehænder sandsynligviis have medvirket. Af disse Forhold ved dens Beliggenhed er det frembeles bleven en naturlig Følge, at man oppe fra de sex Bueaabninger i Spirets nederste Afsnit har en milevid Udsigt i forskjellige Retninger, hvorfor man ogsaa i Krigsaarene, naar vore egne eller fjendtlige Hærafdelinger færdedes i disse Egne, hyppigt kunde see en væbnet Mand sidde posteret heroppe, for at holde Udkig og speide efter, hvad der mulig kunde vise sig i det Fierne.

Men saa velbekjendt som Vinf Kirke paa Grund af de her anførte Omstændigheder i en vis udvortes Forstand vil være for særdeles Mange, saa lidet bekjendt har det hidtil været, at den ved visse Eiendommeligheder i Anlæg, saavelsom ved en gammel Billedprydelse, har Krav paa en meget større Opmærksomhed, end det store Fleertal af vore gamle Kirker. Ganske vist har det, som man nu seer af Kirken, naar man nedenfor paa Landeveien passerer forbi dens vestlige Ende, heller ikke været skikket til, hos den Forbireisende at vække nogen Formodning om, at det vilde lønne Umagen at standse for at tage den nærmere i Øiesyn. Ja, fra Stedet selv har Geh. Etatsraad Trap til sin „Beskrivelse af Danmark" end ikke kunnet erholde anden Oplysning om, hvad Mærkeligt, der kunde være ved Vinf Kirke, end den i sig selv temmelig usandsynlige, at der over Kirkens Indgangsdør og tillige udvendigt paa Korsets østlige Muur skulde forefindes tvende Steenbilleder, der begge forestillede Kong Christian den Sjette. Der tilføies endvidere i det nævnte Værk, at det sidstanførte af disse Billeder er forsynet med en Indskrift, der er ulæselig, paa Grund af, at det Hele er stærkt overkalket. Ved Herr Pastor Frits' og Herr Skolelærer v. Zualens Interesse for Kirken er denne Overkalkning imidlertid nu bleven fjernet, og nærværende Meddeler, der, efterat være bleven underrettet herom, nylig har besøgt Kirken, er derved sat istand til, at give den mere paalidelige Underretning om disse Billeders Alder og Betydning, at de begge ere ligesaa gamle som Kirken selv, og at de begge ere Fremstillinger af Frelseren. Om det ene af dem, der er et temmelig fladt udført Relief paa den store halvrunde Steen, som er Overligger over Kirkeskibets sydlige Indgangsdør og som maa betragtes inde i det senere tilbyggede Vaabenhuus, fortæller man paa Stedet selv et andet og endnu ældre Sagn af det Slags, som sjeldent mangler, hvor slige Billeder forekomme paa gamle Kirker. Der har engang, hedder det, levet en from og rig Frue, som hed Vinf. Efter hende har Byen faaet Navn, og da Kirken desuden for Størstedelen er bleven opført paa hendes Bekostning, har det kun været en velfortjent Ære, hun nød, at hendes Billede blev udhugget over dens Indgangsdør. Belunderrettede Folk vide endnu at fortælle Mere til Bestyrkelse for denne Beretnings Troværdighed, navnlig hvad der desangaaende skal have været at læse i en gammel Beskrivelse, som nu desværre ikke mere er til, da den blev fortæret ved en Ildebrand i en Naboby. — At Billedet imidlertid ikke desmindre ligesaalidt skal forestille nogen Frue, som nogen af de danske Konger, er mere end tilstrækkelig klart af den hele Fremstilling. Ved den med Korsets Tegn prydede Glorie om Figurens Hoved, er Sagen allerede i saa Henseende afgjort. Frelseren er her endvidere, som sædvanligt i slige Fremstillinger over Kirkedøre, hvorpaa der ogsaa fra jydske Kirker kunne anføres flere Exempler, bleven afbildet i siddende Stilling med den høire Haand hævet til Velsignelse, imedens han i den venstre holder Livets Bog.

Mere mærkeligt er derimod det andet Christusbillede, der i Kirkens østlige Ende er blevet bevaret som en Levning af en Deel af Bygningen, der nu ikke længere er til. Det er langt større end det nys omtalte, fremtræder tildeels endogsaa i fuld Figur og er forsynet med Indskrifter. Dets hele Anordning og Betydning vil dog først tilfulde forstaaes, naar det betragtes i Sammenhæng med Kirkebygningen selv, med hvilken det har været saa nøie og paa saa væsentlig Maade forenet, at det endnu kan aflægge et paalideligt Vidnesbyrd om, at denne tidligere har haft en større Udstrækning og mere Anseelse end nutildags. I det Hele taget have vi nemlig i Vinf Kirke et slaaende Exempel paa, hvilke betydelige og for Udseendet meget uheldige Forandringer ikke faa af vore gamle Kirker i Tidernes Løb ere blevne underkastede. Thi ikke blot har den mistet Chorets oprindelige halvrunde Udbygning imod Øst, men ogsaa dens Forside imod Vest har i tidligere Dage havt et ganske andet Udseende. Her har der nemlig, og det ikke som en senere Tilføielse, men tvertimod anlagt samtidigt med den øvrige Kirke, engang hævet sig en mægtig Taarnbygning, hvis Brede endog overgik Kirkeskibets. Maaskee har der da ogsaa i forrige Tider kneiset et Par Tvillingtaarne op over denne, paa en saa udsøgt Plads anlagte Kirke, lig dem, der fordum smykkede den velbekjendte Kirke i Fjenneslevlille ved Sorø; men selv om dette ikke har været Tilfældet, selv om det brede Taarn opefter er blevet fortsat i hele sin Masse lige indtil Taget, saa meget bliver i alt Fald vist, at der har været en Tid, da Vinf Kirke kunde fængsle Blikket, ikke blot ved sin høie Beliggenhed, men ogsaa ved sin egen, mere anseelige og eiendommelige Bygning. Og dens Betydning for Omegnen har fra først af neppe blot bestaaet deri, at den for Øiet ligesom beherskede denne; der bliver meget mere Grund til at antage, at den hele fastbyggede og sammensluttede Bygning er bleven anlagt heroppe paa denne Høide, for at den kunde benyttes i Feidetid, ikke alene til fra dens Taarn at iagttage en Fjendes Bevægelser, men ogsaa for selv at være et fast Punct, et Slags Castel, hvorhen man kunde trække sig tilbage for at modtage Angrebet af en Overmagt.

At nemlig Kirker og navnlig da Kirketaarne i Middelalderen, ligesaavel hos os som i andre Lande, hyppigt ere blevne tagne i Brug paa den her antydede Maade, er en Kjendsgjerning, som er historisk vis. Samtidige Forfattere omtale det, og Erklæringer ere bevarede, i hvilke snart en enkelt Biskop, snart en heel Kirkeforsamling truede dem med Bansættelse, der uden Geistlighedens Bemydigelse forstandsede Kirker og deres Taarne, eller Kirkegaarde. Men selv om saadanne skriftlige Efterretninger havde manglet, vilde man ikkedestomindre af flere bevarede Kirkers og Kirketaarnes Bygning være berettiget til at slutte, at de ere blevne anlagte, ikke blot som Forsamlingshuse for Menigheden, men ogsaa med det særlige Hensyn for Øie, at de i paakommende Tilfælde skulde kunne benyttes som Fæstninger. Vi behøve her blot at minde om Egenhederne ved de saa velbekjendte bornholmske runde Kirker og om det castelagtige Udseende af flere af de runde Kirketaarne, hvoraf nogle forekomme baade i Skaane og i det sydlige Slesvig, iblandt hvilke f. Ex. det i Süderstapel tæt ved Eideren har yderst svære og massive Mure, hvis Lysaabninger ere formede som Skydeskaar. Hvad vore firkantede Kirketaarne angaaer, da hidrører ganske vist det store Fleertal af dem, der findes paa Landet, fra en langt senere Tid end Kirkerne selv, med hvilke de ere forenede. Fornemmelig i Slutningen af Middelalderen og i Løbet af det første Aarhundrede efter Reformationens Indførelse, ere de, som man kan finde Hensigten angivet i samtidige Beretninger, „Gud til Ære, Kirken til en Prydelse, Byen til en Berømmelse og Sognefolkene til Gavn og Bedste", blevne opførte foran de indtil da taarnløse („kullede") Kirker. Men adskillige ere dog allerede i de foregaaende Aarhundreder blevne byggede samtidigt med Kirkerne selv, eller temmelig snart derefter. Medens det 15de og 16de Aarhundredes Kirketaarne, seete fra den practiske Side, fornemmelig opførtes for at tjene som Klokketaarne, sees det let af den hele Bygningsmaade og Anordning af de fleste ældre, at det practiske Formaal med deres Anlæggelse har været et ganske andet, og flere af dem have aldrig været og ere endnu i vore Dage ikke skikkede til at optage større Kirkeklokker, hvilke derfor som Følge heraf have maattet anbringes i særskilte, sædvanligt af Tømmerværk opførte Klokkehuse. Det har en ikke ringe historisk Interesse at lægge Mærke til, at det netop er i det gamle danske Land Skaane, at dette Slags fæstningsagtige Taarne, fremfor i nogen af vore andre Landsdele, i et stort Antal findes forbundne med meget gamle og paa høie Puncter beliggende Kirkebygninger. Thi da, som bekjendt, Skaaningernes Forsøg paa Opstand ikke blot fand Sted samtidigt med, at Absalon udviste saa stor Iver for at faae de gamle Trækirker afløste af anseeligere Steenbygninger, men endogsaa for en væsentlig Deel vare hidførte ved Misfornøielsen over det Trællearbeide, som netop i den Anledning paalagdes Bønderne, maatte der for Erkebiskoppen og hans Geistlighed i denne Stemning hos Landbefolkningen være en vægtig Grund til, at lade de nye Kirker tillige fremstaae som et Antal over hele Landet fordeelte Smaafæstninger.

Disse gamle, indvendigt ofte med et Par hvælvede Stokværk forsynede Kirketaarne, have som oftest en stærkt fremtrædende, aflang Grundform, og de ere da i Forhold til den øvrige Bygning saaledes stillede, at deres ene brede Side heelt dækker Kirkeskibets vestlige Ende, eller at det endog mod Nord og Syd springer et Stykke frem foran samme. I Fjenneslevlille Kirke, og i de dermed beslægtede tvende andre sjællandske Kirker, der nylig ere blevne beskrevne i 2det Hefte af „Danske Mindesmærker", har Taarnbygningen netop Klokkeskibets Brede. Det Samme synes ogsaa at være Tilfældet med de fleste af de herhenhørende skaanske Kirker, medens derimod adskillige af disse sidste have Taarnet bredere end den egentlige Kirke selv. Denne sidstnævnte Anordning forekommer ogsaa i Jylland. Hvo der har passeret Landeveien, der fører mod Nord fra Ringkjøbing, vil omtrent en Miilsvei fra denne By have lagt Mærke til den store, af huggen Granit opførte og saa eiendommeligt udseende Landsbykirke i Hee, der kun ligger et lille Stykke vestligt for Veien. Det Særegne ved denne Kirkes Form hidrører ikke blot fra de senere Tilbygninger ved Nordsiden, men endnu meget mere fra den storartede Façade- og Taarnbygning imod Vest, der paa Grund af sin Størrelse, sin hele Anordning og Udsmykning, maa ansees for en af Jyllands mærkeligste Granitbygninger. Trods de Forstyrrelser og Tilmuringer, som have fundet Sted i det Indre, kommer man med nogen Opmærksomhed dog snart efter Sammenhængen med det oprindelige Anlæg, hvor 4 svære Granitpiller, 2 paa hver Side af Hovedgangen, deels tjene til at bære det andet Stokværk, hvis tvende mindre Partier mod Nord og Syd endnu ere overspændte med Tøndehvælvinger, deels afgive faste Støttepuncter for det over disse to underste Stokværk i en mindre Brede opstigende Taarn. Saadanne bevarede Anlæg, som dette her fremhævede, hvor Taarnet, i alt Fald i sine lavere Dele, har en større Brede end Kirkeskibet, veilede os til at forstaae, hvad Meningen er med det korte Fremspring, Vinf Kirke oprindelig har haft imod Nord og Syd, lidt vestligt for dens tvende gamle Indgangsdøre. Nu for Tiden er der nemlig kun saare Lidet bevaret deraf. Foruden en lille Rest af den gamle Muur, som man faaer at see inde i det senere tilbyggede Vaabenhuus — eller „Skriftes" d. e. Skriftehuus, som det endnu af Almuen benævnes — og et noget længere Stykke deraf paa Nordsiden, hvilket dog ikke naaer heelt op til Taget, er det alene den gamle, med Omhu huggede, dobbelte Granitsokkel (see Fig. 2), der fuldstændigt er bevaret. Det fremgaaer af den hele Beskaffenhed af denne Sokkel, der paa Hjørnerne er prydet med udhuggede Menneske- og Vædderhoveder, at den herværende Taarnbygning er oprindelig, og ikke som den i Hee senere tilbygget; thi her i Vinf er Sokkelen uafbrudt og uforandret fortsat fra Bygningens østlige til dens vestlige Ende. Forøvrigt vil det Side 376, Fig. 1, leverede Grundrids give fornøden Oplysning om Kirkens Tilstand. Alt oprindeligt Muurværk, der, naar de hugne Steen i fremspringende Hjørner, Dørindfatninger, Buer osv. undtages, alene er udført af raat kløvede eller ganske ubearbeidede Kampesteen og Kalk, er herpaa fremstillet mørkere; hvad der er angivet lysere, betegner derimod Ombygninger eller Tilmuringer, som i en senere Tid ere foretagne ved Hjelp af brændte Muursteen. Dengang da man ombannede den gamle Taarnbygning til en umiddelbar Fortsættelse eller Forlængelse af Kirkeskibet, har man ikke nøiedes med at borttage dens Overdeel og at fjerne de Piller eller fremspringende Mure, som forhen sondrede disse Bygningsdeles Indre; men man har endog i det Ydre bragt de fornyede Mure i Flugt med dem, der befinde sig østligt for det oprindelige Fremspring. Derved maatte imidlertid disse nye Mure komme i en forkeert Stilling til Taarnbygningens gamle Sokkel, som man lod blive liggende uforandret, saaledes som det vil fremgaae af Fig. 2, hvor den puncterede lodrette Linie betegner Udsiden af den oprindelige Muur. Da man maa være i fuldstændig Uvished om, paa hvad Maade de uundværlige Piller eller Mure have været anordnede i Bygningens nederste Stokværk, er der her exempelviis i Grundridset puncteret en saadan Anordning deraf, som den, der findes i Kirken i Hee. Det maa dog bemærkes, at den derværende Forbygning er af et noget større Omfang og at den desuden har et Søileportal paa Vestsiden, medens Sokkelen viser, at Taarnbygningen i Vinf aldrig har havt nogen Indgang udenfra. Der kan derfor ganske vist være fuld saa megen Sandsynlighed for, at her alene Taarnets Østmuur har været understøttet paa en af de forskjellige Maader, som ere bekjendte fra de sjællandske og skaanske Kirker af denne Art. Da den nævnte vestjydske Kirke imidlertid, med Hensyn til dens her omhandlede Eiendommelighed, neppe er synderligt bekjendt, benyttes denne Leilighed til i en enkelt Henseende at anskueliggjøre det derværende Anlægs Charakteer. Hvorledes Taarnets indre og ydre Anordning har været videre opefter, lader sig naturligviis nu endmindre afgjøre, og vi kunne her alene drage Slutninger fra det, vi andetsteds forefinde i beslægtede Bygninger. I nogle af disse har der ogsaa fra Taarnets andet Stokværk været en eller flere Aab-